

VAN DIE VOORSITTER

Hallo lede

Die jaar het vinnig weggespring. Ons het reeds twee suksesvolle uitstappies agter die blad asook ons algemene jaarvergadering met 'n lekker braai en kuier daarna.

Tydens die Algemene Jaarvergadering en daaropvolgende komitee vergadering is die nuwe komitee verkies, nl:

- Voorsitter: Charlotte Augustyn
charlottea100@gmail.com
- Ondervoorsitter : Chris Joubert
ccjoubert@gmail.com
- Sekretaresse : Annéli Machin
machina@ufs.ac.za
- Tesourier : Merlene Esau esaumc@ufs.ac.za
- Addisionele lede : Sorita Matthysen en Frances van Tonder
- Webmeester : Jacques Raubenheimer
mountainpursuits@gmail.com

Die Billi word deur Elana du Plessis geredigeer.

Ledesake

Soos uiteengesit in die notule van die jaarvergadering bring ek net weer die volgende onder jul aandag. Ledegeld verander as volg:

Enkellede: R190. Getroude pare of lewensmaats: R225. Skoliere en studente: R50

Ledegeld vir 2013 moet asseblief streng teen die einde van April 2013 betaal word. Kontak die Tesourier, Merlene, indien jy enige navrae ivm jou ledegeld het. Indien ledegeld nie teen Desember 2013 betaal is nie sal lede ongelukkig van die databasis verwyder word en weer intreegeld moet betaal. **Ons doen 'n beroep op al ons lede om asseblief betyds te betaal.**

Dit was vir my 'n groot voorreg en verrassing om die Goue Billi toekenning van die afdeling tydens die Algemene Jaarvergadering te ontvang. Dit is deur Nico Combrink oorhandig. Ek waardeer dit baie en beskou dit as 'n baie groot eer, veral in die lig van my ses voorgangers wat dit ook ontvang het. Hulle was sulke groot Bergklublegendes sedert die ontstaan van die afdeling. My dank aan Nico, die komitee en al die lede wat jul vertrou in my stel.

Ek wens almal 'n lekker stap en bergklim jaar toe.

TOEKENNINGS

Hierdie jaar was daar nie minder as vier lede wat toekennings vir 40 jaar ononderbroke lidmaatskap aan die afdeling ontvang het nie. Hulle is:

Essie Esterhuyze

Wilkie Barkhuysen

Frances Taylor

Nico Combrink

Hulle het elkeen 'n pragtige bergboek ontvang.

Kobus Theron is lid vir 30 jaar en het 'n geografeerde pen ontvang.

Die volgende lede het 10 jaar lidmaatskap gehad en elkeen het 'n lapelwapen ontvang.

Izak Fourie

Theuns en Hester Delpont

Lou en Landi Campher

Stefaans Breytenbach

Ons sê weereens dankie vir hulle getroue lidmaatskap.

NICO COMBRINK

Na baie jare as lid van die Bergklub se komitee, het Nico besluit om uit te tree. Dit is 'n groot verlies, maar sy jarelange goeie insette, en sy kennis en insig rakende Bergklub sake het 'n basis gelê vanwaar ons met vrug kan voort stap. Die digitale veranderinge wat hy deur die jare in die afdeling aangebring het, het sake vir almal makliker gemaak en ook daarop kan ons nou voortbou. Baie dankie Nico!

'n Klein geskenkie is namens die komitee aan Nico oorhandig.

GRIEKELAND 2012 - Deon du Plessis

AANLOOP

Toe Mollie Smit, ervare wêreldreisiger van ons Bergklub, aankondig dat sy binne 'n jaar na Griekeland teruggaan vir nog een van haar befaamde rand-rekker toere, was ek en Ryna eerste om ons name op te gee. Ons het jare vantevore in Griekeland met 'n Kombi-camper getoer. As mense hoor ek was op Kilimanjaro en my vra of ek dit weer sal doen, was my antwoord nog altyd dat as ek iets moet oordoen, sal dit Griekeland en sy eilande wees. So is sewe van ons Vrystaatse Bergklub lede dan einde September vir 'n twee weke lange toer na Griekeland om vir 'n week in

die Pelion-skiereiland te stap en ook op die Griekse eilande uit te kom.

OPPAD

Saterdagmiddag, 22 September 2012, ontmoet ons mekaar op OR Thambo lughawe in Johannesburg. Daar is Molly Smit, Ansa du Toit en Frances Taylor met wie ek oa al op Kilimanjaro en in Peru gestap het, Ryna wat hulle ook van Peru af ken, Charlotte Augustyn en Sorita Mathysen met wie ons ook al gereeld in meer onlangse jare gestap het en natuurlik myself as die haan onder die hennie. Ons Europese visa's het gelukkig op die laaste nippertjie gekom saam met Molly. Ons vlieg met Etihad, die nasionale redery van Abu Dhabi, waar ons natuurlik dan vroeg die volgende oggend na 'n lang oornag vlug land. Dis 'n malhuis op 'n lughawe wat te klein is vir die duisende reisigers en in die skerp roomkleurige woestyn is temperature al uiter warm so vroeg in die oggend. Dan nog 3000 km oor oa die Middellandse See en Turkye en pragtige eilande na Athene. Op die lughawe groet Mollie-hulle en Thanasis Pantes, eienaar en toergids van Walking Holidays Greece, mekaar soos ou verlore vriende. Na 2 weke sou ons verstaan waarom Thanasis eintlik al deel van ons bergklim familie is. Anders as in die ou dae van reisigerstjeks en drachmas trek, trek ons sommer Euro's per kredietkaart op die lughawe, laai ons Citroen Jumpy "taxi" en weg is ons.

DEPHI

Terwyl ons met die lieflikste snelweë om Athene snel, sien ons klaar een van die oorsake van die Griekse ekonomiese krisis - hierdie pad, wat vir die onlangse Olimpiese Spele gebou is, moes biljoene gekos het. Hoewel die ekonomie met seker die helfte gekrimp het, sou ons egter nooit hongersnood of uiterste armoede sien nie. Thanasis ry met ons na die westekant van Korinthe, maar nie om die ou ruïnes te gaan wys nie (dit kom op Mollie se volgende toer in 2013), maar om die Isthmus kanaal vir ons te wys. Hierdie kanaal wat seiltyd om die Peloponnesiese na Athene geweldig gesny het is in 1893 voltooi. Die merke soos die skepe in antieke tye oor die 6 km landlengte gesleep is, is vandag nog sigbaar. Maar wat Thanasis spesiaal vir ons kom wys het, was die motorbrug wat nie oplik as skepe verbyvaar nie, maar 20m onder die see wegsak! 'n Netjiese stuk ingenieurs vernuf.

Daarna weer terug na Athene se kant en na die noordweste, verby vrugbare katoenlande en sonpaneel plase terwyl reuse windlaaiers op die randte staan. Die Parnassus berge wat Athene sy water gee lyk indrukwekkend. Laatmiddag kom ons by ons oornagplek by die Hotel Appolonia in Delfi aan.

Die uitsig vanaf ons dakbalkon oor die dorpie se oranje kleiteël dakke, die diep olyfboom woud vallei onder ons en die volgende bergreeks en die see in die verte is pragtig. Die ligte vlug versnapperinkies is al lankal vergete en hoewel ons min op die vliegtuig geslaap het, is ons lus vir 'n ordentlike ete. Dan volg die patroon vir al die aandetes en sommige middagetes saam met Thanasis – hy neem ons na 'n taverne en bestel seker (voel soos) tot 10 veskillende gange disse wat ons deel. Jy kry nie net ervaring van 'n enkele gereg per maaltyd nie, maar 'n talryke verskeidenheid. Dit is eintlik meer 'n 'gourmet' ervaring as 'n staptoer. Thanasis roem homself dat sy staptoere die enigste is wat jy swaarder terugkom as wat jy op gegaan het! Die basis van meeste Griekse geregte is natuurlik feta kaas, met olyfolie wat ook gereeld gebruik word. Ons moes net ons eie drank koop; met die huiswyne wat bekostigbaar en altyd drinkbaar was. Veral die eerste aand het die rasend honger stappers hul oorhoeks geëet aan die een gereg wat net lekkerder was as die vorige. Die aand se toppunt was beslis die stroopsuiker soet baklava turkse nagereg. As Thanasis so oor sy effe groot maag vryf, sê hy dat hy ons baie "experience" gaan gee.

Delfi is bekend vir sy orakel of waarsêster van antieke tye. Ruïnes van ou skatkamers (soos die konings die orakel probeer omkoop het), tempels en selfs 'n sportstadion is oral opgegrawe. Ons spandeer die oggend tussen die ruïnes en die argeologiese museum. Vir middagete is dit af na 'n taverne in die hawedorpie naby Delfi en daarna ry ons deur 'n doolhof van berge na die noordooste.

PELION SKIEREILAND

Die Pelion skiereiland lê aan die ooskus van Griekeland tussen Athene en Thessalonika. Dit is bekend as die tuin van die gode, die vrugtemandjie van Griekeland en die land van die Centaurs, die perdmans van Griekse mitologie. Ons eerste blik van ons stapgebied is van oor die Pagasitikos Golf, naby Volos, die hoofdorp van die gebied en tuisdorp van ons toergids. Ons verken eers Volos voor ons deurry na ons basis vir die volgende twee dae, nl die bergdorpie Miliés (Grieks vir heuning). Ons bly in 'n nuwe hotelletjie met 'n swembad wat uitkyk oor die Pagasitikos Golf. Audrone en Vasili, Thanasis se Lithuaniese vrou en babaseun, sluit die aand by ons aan vir ete in die taverne.

Stapdag 1: Miliés na die kUSDorpie, Kala Nera en terug. Die stap volg eers die smalspoorlyn oor hoë brûe tussen woude en toenemend olyfbome soos ons sak. Van die spoorlyn af is daar oral ou geplaveide paadjies (calderimi) wat uit die Turkse okkupasie tye dateer. Ons sien heelwat van die tradisionele klipsteëldakke

van Pelion en sommer gou is ons onder by Kala Nera. Omdat dit begin warm raak, swem ons in die helder water. Middagete is 'n seegereg by 'n taverne, waar nog 'n stapper, Anné van België, haar by ons stapgroep aansluit. Die 500m klim in die middaghitte na die tradisionele groot ete, is maar moeilik, maar daar is darem die vooruitsig van 'n lekker swembad. Vir aandete neem Thanasis ons terug na die taverne in Kala Nera.

Stapdag 2: Miliés – Tsangarada – Damouchari. Ons stap eers verby appelboorde waar van die plukkers vir ons groot appels gooi om te eet. Die Grieke was oral baie vriendelik en ons toergids moet met groot omhaal van woorde en kopskuddend van ongeloof oral aan almal verduidelik dat ons van ver af kom om in hul pragtige omgewing te kom stap. Ons klim uit tussen die kastaingbome, waar ons van hul neutte uitdop en eet en dan op 800m oor die rug van die skiereiland waar ons die Egeiese See sien. Middagete is 'n piekniek uit Thanasis se sak in 'n woud waar jy oral dwergies sal verwag. Daarna is dit verder stap deur die woude en later boorde. Dit raak weer warm en Thanasis reël 'n plaasbakkie om ons die laaste entjie na Tsangarada te neem. Feitlik alle Griekse dorpspleine lê om 'n fontein, 'n groot plataan boom en 'n Grieks Ortedokse kerk. Tsangarada spog egter met 'n reuse plataanboom van minstens 1200 jaar (sommige sê 1800 jaar) oud. Dit raak darem koeler in die middag soos ons afsak na die kus. Oral is pragtige nuut geboude huise wat leeg staan aangesien die Engelse en Duitse rykmans eienaars net in die spits vakansieseisoen in Augustus hier kom bly. 80% van alle huise in die suide van Pelion behoort aan Duitsers. Ons sak teen die steil hellings af tot waar ons op die prentjie mooi kusdorpie van Damouchari met sy helder groen water kan afkyk. Dis Griekeland op sy mooiste en ons is net betyds vir 'n swem terwyl die skadu's lank word. Damouchari bestaan net uit 'n paar huise, maar in die taverne waar ons die aand eet, is memorabilia van die ABBA fliek, "Mamma Mia"!

Stapdag 3: Damouchari – Fakistra – Damouchari. Ontbyt is in die taverne by die see met die oorblyfsels van die hawetjie wat in die genoemde fliek "Mamma Mia!" gebruik is. Asof ons nie alreeds by 'n fantasties mooi Damouchari is nie, stap ons na die nog mooier baaitjie van Fakistra. En om Thanasis se gunsteling woorde te herhaal: "If it is the most beautiful place in Greece, then it is probably the most beautiful in the universe". Met die spierwit marmerklip, steil kranse, diep blou oop see en helder groen water langs die kus en geen geboue, moes ons net saamstem. Ons beny Thanasis se dag op "kantoor". Hoewel dit nie 'n ver stap is nie, is dit maar 'n rowwe stap. Ons stap ook na 'n skouspelagtig mooi uitsig by 'n oorhang kranse waar

geheime Griekse klasse gehou is ten tye van die Turkse okkupasie. Terug in Damouchari, gryp ons weer ons snorkels en jaag vissies rond in die stil helder water. Tydens aandete by dieselfde taverne, maar met nuwe disse, kuier ons heel lekker met die eenaar wat een van die min Grieke is wat Engels verstaan.

Stapdag 4: Damouchari – Papa Nero – Kissos –Chania. Thanasis het dringende besigheid en ons word vandag gelei deur 'n jong, maar ewe bekwame dame wat redelik sag op die oog is. Eers 'n swem by die naburige kusdorpie, Papa Nero, voor ons tussen die vrugtebome, huise en naderhand pragtige inheemse woude uitklim. Net toe ons by die een woud uitkom, wag Thanasis ons in met weer 'n heerlike piekniekete. Die dorpie Kissos is bekend vir sy pragtige St Marina Grieks Ortedokse kerk met veelkleurige marmer pilare en uitgebreide muur fresko's. Gelukkig is Thanasis darem by met sy minibus om ons na die oornag hotel by die ski-oord van Chania op 1260m te neem. Na 'n middagwandeling na die radarposte op Pelion se hoogste bergspitse kom ek in die dorpie af op sommige van ons stappers waar hulle half in die middel van die hoofstraat by 'n taverne ietsie vloeibaars nuttig. Ja-nee, ons stappers begin regtig meegevoer raak met die Griekse lewenswyse.

Stapdag 5: Sirkelroete om die ski-oord van Chania. Ons stap verby een van die 11 ski-oorde in tradisioneel warm Griekeland. Dis 'n pragtige stap deur die beukewoude met uitsigte na die see aan weerskante van die Pelion skiereiland. Daar kom 'n paar scrambler motorfietse verbygejaag met hul kenmerkende oordrewe lawaai, maar vir een keer juig ons stappers hul toe, toe hul 'n leermag van jagters met haelgewere, honde en radios op soek na wilde varke, se jag bederf. Middagete piekniek is by een van die ski-hellings - gelukkig was dit nog te vroeg vir sneeu. Namiddag ry ons see toe vir 'n swem. Ryna het haar staphoed wat van Peru af kom, die vorige dag op Kissos se dorpsplein vergeet en ons draai af daarnatoe, waar die hoed nog ewe veilig lê! Ons uit SA het al vergeet van die dae toe niks weggeraak het nie. Ons swem aan die ooskus by Agios Ioannis; nog 'n pragstrand. Pelion is een van die min plekke in die wêreld waar jy klaarblyklik in die winter kan sneeu-ski en 'n halfuur later in die see kan swem. Die aand is ons weer terug by Chania se hotel vir die gewone ekstensiewe etc.

Stapdag 6: Chania na Portaria. Dis ons laaste stapdag en ons volg die tradisionele roete van mitologiese centaurs (halfmens/perd) deur die beukewoude. Ons kom af op natuurbewaarders wat 'n man vastrap waar hy onwettig hout saag. Die klam woude word verder wes eers vervang met droër dennewoude en dan struikgewasse. Die uitsig ver onder ons oor die

Pagasitikos Golf en Volos stad is pragtig. Vir oulaas nog 'n ordentlike ham slaabroodjie vir 'n piekniekete en te gou bereik ons ons oornaghotelletjie by Portaria. Die middag kuier ons nog in die dorpie Portaria rond. Teen laatmiddag neem Thanasis ons na die tradisionele toeristedorpie van Makrinitza, ook genoem die balkon van Pelion, waar dit uitkyk oor die Pagasitikos Golf en Volos. Die aand eet ons in die buitelug op die plein van Portaria waar ons afskeid neem van die Belg, Anné. Waar ons meestal met ons mond vol tande staan as Thanasis Grieks praat met sy vriende, moes hy baie keer ook op sy neus kyk as ons Afrikaans en Vlaams met mekaar praat.

Na ontbyt by die hotel waar ons finaal afskeid neem van Anné, (sy gaan verder met Thanasis in Pelion toer), is ons vroegoggend af na Volos se hawe om die veerboot na die Sporades groep van eilande te vang vir die volgende deel van ons toer.

SPORADES EILANDE

Dag 1 na die eilande en ons vaar met 'n reuse veerboot uit die Pagasitikos Golf, om die Pelion Skiereiland na die welbekende Skiathos eiland en meer by die hoofdorp met dieselfde naam vas. Daarna vaar ons na Skopelos eiland waar die veerboot in die toeriste buite-seisoen net tot by die Loutraki hawe by Glossa gaan. Ons pas met moeite in twee klein motortjies met ons bagasie in en ry verby pragtige strande aan die weskus na die dorp Skopelos in die suidooste van die eiland, waar ons in weereens 'n lekker hotel met groot swembad bly. Die middag verken ons Skopelos en loop natuurlik ons twee kroegvlieë by die verste taverne in die hawe raak. Ons gaan snorkelduik en oortuig die twee professionele fotografeer om die hawe nie net tussen die Fix biere deur te fotografeer nie, maar ook vanaf die reeks Grieks Ortedokse kerke wat bokant die hawe verrys, af te neem. Nodeloos om te sê dat toe ons na die volgende strand stap om verder te gaan snorkel duik, die twee in die nou gangetjies na die volgende taverne verdwyn het. Weens die oordonderende klomp Griekse disse wat ons voortdurend by Thanasis gekry het, neem meeste van ons 'n blaaskansie van etes en kuier saans sommer oor 'n blikkie vis, kaas en beskuitjies en natuurlik die 1.5 liter bottels rooiwijn. Oggendetes word deur die hotel verskaf en hier eet ons onself weer oorhoeks aan die soet joghurt, room, groenvye en versuikerde kersies.

Dag 2 op die eilande en ons vaar met 'n groot seiljag, wat sy laaste vaart vir die seisoen doen, na Alonissos eiland toe. Daar heers 'n baie gemoedelike stemming op die seiljag en ons vaar halfpad langs die pragtige eiland kuslyn af, waar die seiljag sommer teen die rotse by 'n mooi baai by Leptos Galios vasmeer. Ons snorkelduik weer terwyl die enkele taverne op die

strand groot aftrek kry. Ons begin ons terugvaart, maar die seiljag gooi ankers uit 'n ent van die kus by Christi Milia en ons duik almal oorboord vir 'n swemsessie rondom die boot. In Griekeland verwag jy onderwater sig van 'n versommende 30m plus, maar hier is ek seker was die sig oor 100m. Die seegrotte by Votsi word behoorlik van naderby bekyk, voor ons na die nuwe hoofdorp van Alonissos, nl Patitiri vasmeer. Daar is nie veel in Patitiri te siene nie en toeriste besoek gewoonlik (C)hora, die ou hoofdorp van Alonissos wat in die 1960's deur 'n aardbewing vernietig is en nou weer herbou is. Ek en Elsa is nie lus om vir die bus te wag nie en stap vinnig die 4 km teen die berg uit. Die Ortedokse Grieke het die pragtigste en mees goedversorgde begrafplase wat mens kan kry. Net buite Hora op die rug van die berg met 'n fantastiese uitsig oor die see en diep baaie, sit so 'n begrafplaas. Ek gaan nie te veel spook as julle my eendag daar wil bêre nie. Ons het die ou fort, die (gewone) pragtige kerke, uitsigte na weerskante van die eiland en ander pragtige bouwerke al platgestap, toe die res van die geselskap eers per bus daar aankom. Daar word gesê dat 90% van alle huise in Alonissos deur Britte besit word. Van die bietjie wat ons gesien het, kan ek my daarmee vereenselwig. Ons is redelik kis na 'n lang dag in die son, as ons die terugvaart tussen die kleiner eilande deur, na die kransagtige kuslyn suid van Skopelos neem. Vir oulaas haal die skeepsbemanning 'n paar bottels Ouzo, daardie sterk vuurwater van die Grieke, uit en die toeriste begin nou weer jolig raak. Die dag na Alonissos was 'n ervaring en een van die (talle) hoogtepunte van die toer.

Dag 3 op die eilande en die ouer garde stap die 5 km na nog 'n Mamma Mia fliet strand, nl Gisteri. Die flietmense het beslis net die pragtigste strande uitgekies en Gisteri se helder blou baai sal ons altyd bybly. Die ander draai terug, maar ek en Elsa stap vir baie kilometers langs die oostelike kus met sy steil kuslyn, beskutte baaitjies en selfs woude in die berge. Skopelos is egter groter as wat ons gedink het en die paadjies kronkel te veel met die gevolg dat ons die kapel van die Mamma Mia fliet net in die verte gesien het. Die ander twee van ons groep het na bewering met fietse die weskus van die eiland deurkruis.

Dag 4 op Skopelos. Ons wil 'n motorfiets huur om die eiland te verken, maar niemand het 'n motorfiets lisensie nie en selfs sonder 'n internasionale rybewys, kry jy nie eens 'n motor te huur nie. Ons stap maar die 8 km na die weskus na Stafylos se strand, wat een van die mooier plekke in Griekeland is en as dit die mooiste in Griekeland is dit waarskynlik . . . Dit raak effe bewolk, maar ons kry darem gesnorkel voor groot en koue reëndruppels ons uit die water jaag. Dis ons

eerste onweer in Griekeland en die reën stort neer. 'n Wolkbreuk kan selfs ook die mooiste strand bruin laat. Ons gaan skuil by 'n nabygeleë taverne wat besig is om vir die seisoen toe te maak. Die weer bedaar darem naderhand en die taverne eienaar bestel vir ons 'n taxi wat ons teen 'n baie billike tarief terugneem Skopelos toe. Hier dwaal ons deur die dorp en raak van al die lastige oortollige Euro's ontslae. In die hawe op 'n luukse seiljag sien ons twee Labrador honde wat die Middelandse See saam met hul eenaars deurkruis.

Dag 5 en die oggend vroeg is ons met die vinnige hydroplane boot uit Skopelos weg. Dit is nie so lekker soos die veerboot nie, want jy moet die hele tyd net op jou sitplek binnekant sit en kan nie lekker buite sien nie. So kom ons terug in Volos waar Thanasis, ons toergids, ons weer in sy mikrobus kom optel.

TERUGTOG

Van Volos af hou ons teen die ooskus. By Thermopyles is daar 'n warmwater bron wat uit die berg loop en ons baai 'n bietjie in die warm minerale water. As Thermopyles dalk bekend klink - ja, dit is die einste plek waar koning Leonidas en sy 300 Spartaanse krygers onvergeetlike roem verwerf het toe hulle 'n oormag Persiese soldate vir 3 dae teë gehou het. Ons duik vir oulaas weer in die helder blou see, voor ons die tolpaai verder Athene toe neem.

Ons bly in 'n netjiese groot hotel naby Athene se stasie. Die woonbuurte daarrondom, is egter oorstrom deur armoedige, meestal onwettige Moslem immigrante. Op die dak van die hotel is 'n swembad en oulike foto's word geneem waar ons swem met die antieke Akropolis as agtergrond en ook later die aand met 'n verligte Akropolis. Die aand neem Thanasis ons vir oulaas na 'n Kretaanse taverne waar ons weer heelwat "experience" optel.

Die volgende oggend dwaal ons deur Athene se strate en besoek parke en die Argeologiese Museum. Teen middagete neem Thanasis ons na die lughawe wat 'n redelike ent buite die stad is. Ons neem afskeid van Thanasis wat werklik 'n puik toergids was, wel so goed dat Mollie alreeds binne 6 maande die volgende toer na die Peloponnese (suide van Griekeland) gereël het. Die heel laaste Euro's word op die lughawe van ontslae geraak en neem maar die wenk dat jou parfuum en ander luukse goedere heelwat goedkoper in Athene is as in Abu Dhabi. Die Griekse eilande en later die Turkse eilande vertoon pragtig uit die lug voordat ons oor die ongenaakbare woestyne van Arabië vlieg.

Ons trotseer weer die miernes by Abu Dhabi se lughawe in die vroeë aand en kom na oponthoude weg op ons volgende vlug. Die enigste ligpunt van

vervelige vlugte is dat daar op al vier ons vlugte met Etihad, elke keer minstens een Afrikaanssprekende lugwaardin was. So kom ons darem vroegoggend in Johannesburg aan waar ons hegte groepie vriende uit mekaar spat.

ALGEMENE INDRUKKE

Mollie het weereens 'n puik, glad verloopte en ekonomiese oorsese staptoer vir ons gereël en namens al die ander, ons opregte dank aan haar. Soos die Kili vraag wat altyd opkom, sal ek weer Griekeland toe gaan? Nouja, die taal, Grieks is ... wel Grieks en selfs net om die Griekse letters te lees, het jy 'n graad in wiskunde nodig. Gelukkig is daar darem baie keer Engelse weergawes van die plekname. Met hul ekonomiese krisis het ontwikkelings en bouwerk tot stilstand gekom, maar andersins werk alles nog en die Grieke verwelkom nou toeriste meer as ooit. Die mense is regtig vriendelik en diefstal is feitlik onbekend. Oral is antieke geskiedenis en mitologie, maar dis die onbeskryflike mooi blou see teen wit marmmeragtige berge en eilande wat jou laat besef mooier gaan jy nie kry nie. Die toeriste seisoen eindig einde Augustus en die weer is ook koeler, dus is September en selfs Oktober seker die beste tyd om te gaan. Ons het al vantevore vir 'n maand lank in Griekeland getoer, maar sonder 'n toergids mis jy soveel van die ervaring van Griekeland. Die pryse van die kamers waarin ons gebly het, was alleen meer as die totale toerprys, die ongelooflike verskeidenheid etes en voeg daarby nog dat jy nie in die vreemde hoef motor te bestuur nie, was dit nie net 'n winskoop om saam met Thanasis te toer nie, maar ook 'n aangename ervaring. Om terug te kom of ek weer in Griekeland sal toer, is die antwoord 'n besliste ja en indien moontlik, sommer gou weer. Kontak gerus vir Thanasis Pantos op www.walkingholidays.gr of e-pos by thanasis@walkingholidays.gr.

Tseketsseke - Cleft Peak - Windy gap - Camel's Back

Ons was aanvanklik agt persone wat die roete sou aandurf, wat 'n lekker groepie vir die Drakensberge sou wees, maar uiteindelik was dit net ek en Fanus en Rob Gordon - 'n kontrakaanstelling by Antropologie en 'n baie aangename persoon.

Die oorspronklike reëlings was dat ons die Vrydagaand in die Cathedral Karavaan- en kampeerplek teen R90.00 per persoon sou oornag. Koste vir oornag in die berg is R50.00 per persoon per nag. Die aanbevole roete was oor Van Reenenspas omdat die Oliviershoekpas nog steeds grootliks onbegaanbaar is. Dit het byna heelpad gereën en op Van Reenen het die langnaweekverkeer in die donker en die reën teen slakkepas aangekruie. Omdat ons net drie was, het ek en Rob toe besluit om eerder by Fanus in Ladysmith oor te slaap en die Saterdagoggend vroeg deurgery na Cathedral toe. Ladysmith is 94 kilometers oor Winterton na Cathedral toe. (Die draai is 36

kilometers as 'n mens Ladysmith oor ry eerder as direk Winterton toe.)

Die plan was in elk geval om die Saterdagmiddag net tot by Tseketssekehut by die 7000 vt. kontoerlyn te stap.

Dis 'n goor hut van sink in 'n bedenklike toestand waarvan die houtvloer vir brandhout uitgeruk is en ons op die stowwerige grond moes slaap. Ons drie het dit met 'n groep van 5 van Engeland gedeel ('n Afrikaanse mediese dokter van Suid-Afrika met 'n aanvallige Britse 'nursie' en vriende). Die Sondag het ons Tseketsseke-pas uitgeklim.

Die groot verspoelings van Februarie 2011 het dit 'n moeisame en stywe klim gemaak. (Sien foto wat van die Camel's Back af geneem is.) Daar is haas geen paadjies nie en jy sukkel vir die grootste gedeelte voort oor groot rotsblokke in die stroombedding, behalwe vir die bekende lang laaste sloep. Dit het ons die grootste deel van die oggend geneem om daar uit te klim en die uwe was by tye lekker kortasem. Ek kan nie glo ons het dit voorheen in een dag vanaf die parkeerruimte uitgeklim nie. Dis iets vir slegs die heel sterkstes en fiksstes onder ons.

Die mis het teen eenuur opgeklaar en ons het ombeweeg na Cleft Peak toe. 'n Mens kan maklik verdwaal as teen die laer heuwelhange van Lesotho self beweeg word, in plaas van bo-op die eskarpementrand te probeer bly. Ons het by 'n waterstroom een vallei voor die Orrelpyppas kamp opgeslaan. Bo-op die berg teen die suidelike hange en die sloepe was nog heelwat sneeu, soos blyk uit die foto.

Daardie nag het 'n woeste wind gewaai en het die temperatuur ver onder vriespunt gedaal. Rob het net 'n liggewig noodtent gehad, wat om twee-uur die nag

saam met sy opblaasmatras in die riviertjie ingewaai het. Hy het sy toerusting weer gevind, maar toe op uitnodiging by my en Fanus kom inkruip. Toe ek later die nag hoor die oorsee klap teen die tent het ek die tentpenne gaan terugdruk wat by die tentklok uitgeruk is, en 'n paal deur die oorsee gedruk wat dit geskeur het. Die voordeel is dat ek nou 'n nuwe Kilimandjaro tweemantent gekoop het wat ek teen 'n groot afslagprys bekom het!

Maandag het ons in mooiweer met die Orrelpype afbeweeg totdat ons die skeur aan die linkerkant – Windy Gap – gekry het waarna ons met die Kameel se Rug langs 'n sirkelstap voltooi het na die beginpunt toe. Ons het heelwat later by die voertuie teruggekom as wat ons beplan het. (Dis altyd goed om tot drie ure later in die bergregister in te vul vir die verwagte tyd wat 'n mens uit die berg sal wees.)

Rob se werksprogram het meegebring dat hy nie spesifiek die Dinsdagoggend by die werk moes wees nie. Ons het dus het 'n lekker steak in Ladysmith geëet, by Fanus oorgeslaap en vroeg die Dinsdagoggend teruggeruggery Bloemfontein toe.

Dalk is ek oorversigtig nadat Job op 'n uitstappie van my deur 'n berggadder gepik is, 'n meisie op een van my Amatolastappe haar enkel gebreek het pas nadat ek gewaarsku het dat hulle nie op die nat gedeeltes van die klipbank moet trap nie en Elsa se val in die Sederberge bokant die Wolfbergskeure. Vir die rekord herhaal ek in dié verslag die inligting wat ek oor die gevaar van die Windy Gap/Camels Back-roete gegee het in die staptogregister.

Dit is nie aan te beveel om met Windy Gap en Camel's Back in reënweer af te kom nie. Dit is aanskoulik en opwindend. Die paadjie is effe blootgestel en smal met die afgrond vir groot dele langs jou. Daar is drie plekke

waar die paadjie weggespoel het wat versigtig in droë weer oor die afgrond geklim kan word, maar in nat toestande in twee gevalle glibberige skuins klipbanke sal wees en een 'n modderbank waarop 'n mens kan gly of dit kan verkrummel. Daar is slegs 'n grasbank aan die linkerkant en die afgrond aan die regterkant, wat dit nie moontlik maak om iemand per tou te beveilig nie. Die heelwat langer ompad via Orrelpyppas sal in so 'n geval die veiliger roete wees.

Ek het die weersomstandighede vooraf presies gemonitor. Dit is m.i. onwys om dié roete te stap weens die blootstelling as daar enigsins sprake van selfs gematigde reën voorspel word.

Groete

Nico

Oppad na Everest Basiskamp

Nadat ek verskeie lede van die Bergklub van Suid Afrika hoor vertel het van die onbeskryflike natuurskoon van die Himalajas was dit vir baie jare my begeerte om dit self te gaan beleef. Veral Charlotte en Mollie het my aangemoedig om hierdie opwindende bergwêreld te gaan geniet.

Nepal is 'n baie gewilde bestemming vir bergklimmers omdat hierdie relatief klein landjie spog met agt van die wêreld se tien hoogste bergpieke. Verskeie roetes deur die Khumbu vallei lei na die uiters gewilde basiskamp van dié hoogste berg in die wêreld, Everest.

Ek het lank gesoek na 'n maat om die ondervinding met my te deel en het by gebrek daaraan besluit om in te val by 'n groep van Malcolm Pearse wat die 16 dag sirkelroete sou doen verby Tawache (6,367m) en Cholatse (6,440) oor die veeleisende Cho-Lapas (5,430m).

Ons het dadelik begin stap nadat ons geland het op Lukla (2886m), volgens statistieke die gevaarlikste lughawe in die wereld (waarskynlik omdat die

aanloopbaan net 200 meter lank is). Dit was hoogseisoen en ons was verbaas oor die baie verkeer op die pad wat altyd of op of af geklim het. Jakke en draers, met verstommend swaar vragte, het deurgaans voorkeur

geniet. Die eerste nag het ons by Phakding (2640m) geslaap en behoorlik verklum van die koue. Dit was egter 'n bedekte seën omdat ons die volgende dag by Namche Bazaar warm klere kon koop vir die werklike koue wat voorgelê het.

Om beter te klimatiseer het ons 'n dag oorgestaan op Namche Bazaar (3 440m) en opgeklim na die hoogste hotel en vliegveld in die wereld waar ryk Amerikaners baie dollars betaal om Everest te sien. Hier is ook verkeie skole en hospitale wat Edmund Hillary help bou het om die bergbewoners op te hef. Die dorp is geleë op die destydse antieke handelsroete waarlangs handelsware met jakke vervoer is vanaf Indië na Tibet, in China en terug. Hier is nog steeds talle winkeltjies wat veral sportklere verkoop, teen verassend lae pryse. Ons het baie warm klere gekoop vir die koue nagte wat voorgelê het.

Die volgende dag het ons die hoofweg na die Everest verlaat om met 'n ompad oor die Cho-Lapas te klim. Skielik was daar baie minder verkeer en ons het sommer gemakliker gestap. Ons het geslaap by Dole (4040m) en daarna by Machhermo (4 410m), waar dit gedurende die nag hewig gesneeu het en ons in die sneeu gestap het tot by Gokyo (4 750m) met sy pragtige blou mere. Hier was ek die nag so siek dat ek die volgende oggend in die bed moes bly terwyl die res van die groep die pragtige uitsig vanaf Gokyo Ri geniet het. Gelukkig het ek die middag heelwat beter begin voel en was weer perdfris toe ons die volgende dag oor die massiewe Ngozumpa gletser vertek na Thangna (4 650m).

Nou het ons by die moeilikste deel van die roete gekom - die Cho-Lapas. Ons het vroeg in die donker begin loop en gou oor die styl rotse begin opklim. Dit het ellike ure geneem. Bo het ons middagete, bestaande uit gekookte eiers, kaas en beskuit geëet en die ganse middag afgeklim, eers oor soliede ys, later oor sagte, half gesmelte ys, toe oor gruis en rotsblokke. Ons was stokflou toe ons laatmiddag in Dzongla (4843m) aankom. Gelukkig is ons elke middag verwelkom met heerlike warm drankies om 'n vuuwarm stoof. Die vuur is gestook met gedroogde jakmis.

Die volgende dag het ons vertrek na Gorakshep (5180m) waar ons weer op die hoofweg na Everest gekom het. Nadat ons gou middagete geëet het, het ons die laaste ent begin klim na Everest Basiskamp (5337m).

Die terrein was weereens baie rof en klipperig, maar gelukkig was dit nie ver nie. Ons was binne drie ure daar. Wat 'n onbeskryflike hoogtepunt was dit nie om daar te kon staan nie! Die hele gebied was versier met die veelkleurige gebedsvlaggies van die Hindoes wat 'n feestelike atmosfeer geskep het. Ons het gejuig van vreugde, mekaar geluk gewens en baie foto's geneem. Ons het laatmiddag teruggekom in Gorak Shep.

Voordat ons die volgende oggend die terugtog aangepak het, het ons eers baie vroeg opgestaan om die bekende Kala Patthar (Swart Berg)(5545m) uit te klim. Dit was ysig koud, maar die pragtige uitsig oor Everest het daarvoor vergoed.

Ons pad terug het geloop deur Pheriche (4250m), Tyangboche (3850m), en terug na Namche Bazaar, waar die luukse van warm storte en selfs elektriese komberse ons ingewag het. Die laaste nag op die roete het ons weer by Phakding geslaap waar ons die eerste nog geslaap het, voor ons die laaste skof aangepak het na Lukla, waarvandaan ons teruggevlieg het na Katmandu.

Wat 'n onvergeetlike drie weke wat vervolmaak is deur die perfekte reëlins van Malcolm, die behulpssame span assistente (draers) en gidse van Eco Trek en die gesellige geselskap van ons mede stappers. Alle eer aan ons Hemelse Vader vir die geleentheid, die krag en energie om dit te kon beleef, maar veral vir Sy beskerming op die roete waar soveel grafte gesien word van mense wat dit nie gemaak het nie.

Groete Suki

STEPHEN VENABLES

<http://www.stephenvenables.com>

Besoek Vrystaat Bergklub 19 November 2013 vir 'n praatjie

Stephen Venables, mountaineer, writer, broadcaster and public speaker, was the first Briton to climb Everest without supplementary oxygen. He reached the summit alone, after climbing with a small American-Canadian team, by a new route up the gigantic Kangshung Face.

Everest was a thrilling highlight in a career which has taken Stephen right through the Himalaya, from Afghanistan to Tibet, making first ascents of many previously unknown mountains. His adventures have also taken him to the Rockies, the Andes, the Antarctic island South Georgia, East Africa, [South Africa](#) and of course the European Alps, where he has climbed and skied for over forty years.

BOOK LIST

Painted Mountains Hodder & Stoughton 1986

ISBN-10:0340396083 **ISBN-13:**978-0898861365

Republished as American paperback:

Lost Mountains Adrenaline 2001

ISBN-10:1560253738 **ISBN-13:**978-1560253730

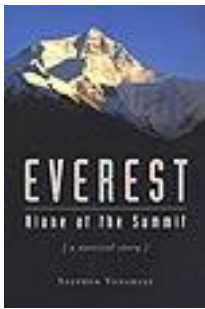

Everest Kangshung Face Hodder & Stoughton 1989

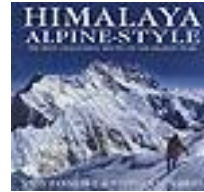
ISBN-10:0340423668 **ISBN-13:**978-0330315593

Paperback Pan 1991

ISBN-10:0330315595 **ISBN-13:**978-0330315593

Republished as:
Everest Alone at the Summit Odyssey Books 1996
ISBN-10:0952937506 ISBN-13:978-0952937500
American edition Adrenaline 2000
ISBN-10:1560252898 ISBN-13:978-1560252894

Himalaya Alpine Style (joint author Andy Fanshawe) Diadem 1995
ISBN-10:0906371252 ISBN-13:978-0906371251

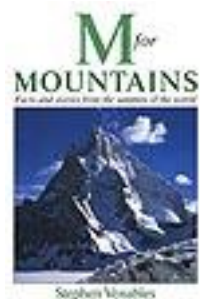
Second edition Batôn Wicks 1999
ISBN-10:1898573395 ISBN-13:978-1898573395

Island at the Edge of the World Hodder & Stoughton 1991
ISBN-10:0340556005 ISBN-13:978-0340556009
Paperback Warner Books 1992
ISBN-10:0751500399 ISBN-13:978-0751500394

America edition **Mountaineers** 1996
ISBN-10:0898864569 ISBN-13:978-0898864564

Himalaya - Magic Lines (German) Bergverlag Rother 1995
ISBN-10:3763370420 ISBN-13:978-2700310740

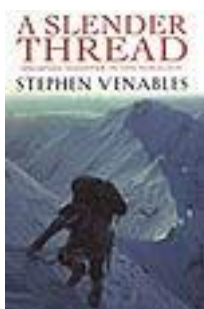

M for Mountains Piccolo 1993
ISBN-10:0330328999 ISBN-13:978-0330328999

Himalaya en Style Alpin (French) Arthaud 1996 **ISBN-10:2700310748**

Himalaya en Stile Alpino (Italian) Vallardi I.G 1996 **ISBN-10: 8876962336**

Himalaya Alpine Style (Japanese) 1996 **ISBN-10:0906371252**

A Slender Thread Hutchinson 2000
ISBN-10:0091801273 ISBN-13:978-0091801274

Paperback Arrow 2001
ISBN-10:0099279061 ISBN-13:978-0099279068

American edition Adrenaline 2000
ISBN-10:1560252987 ISBN-13:978-1560252986

Everest - To the Top Walker Books 2003
ISBN-13:978-0744586626

Paperback Walker Books 2004
ISBN-13:978-1844287253

Everest - Summit of Achievement Bloomsbury 2003
ISBN-10:0747562237 ISBN-13:978-0747562238

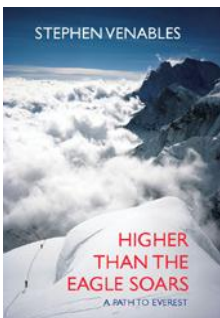

Meetings with Mountains
Cassell Illustrated 2006
ISBN-10:1844034496 **ISBN-13:**978-1844034499

Voices from the Mountains
Reader's Digest 2006
ISBN-10:076210810X **ISBN-13:**978-0762108107

German edition:
Bis ans Limit Bruckmann
Verlag GmbH 2007
ISBN-10: 3765448192 **ISBN-13:**978-3765448195

Spanish edition:
Encuentros con las Montañas
Blume 2007
ISBN-10: 848076726X **ISBN-13:**978-8480767272

Higher than the Eagle Soars
Hutchinson 2007
ISBN-10: 0091795613 **ISBN-13:**978-0091795610

Paperback Arrow 2008
ISBN-10: 0099505444 **ISBN-13:**978-0099505440

NOTES ON BASOTHO CULTURE FOR HIKERS AND OVERLAND TRAVELLERS IN LESOTHO

Introduction

Christeen and I have been taking South Africans and overseas visitors on day and multi-day trips to Lesotho as mountain guides for more than five years, sometimes two or three times a week.

These notes are an attempt to help hikers, when hiking over and along the top of the Drakensberg Escarpment, and overland travellers understand some of the basic differences between their own and Basotho culture, and some of the 'way things work' in **The Mountain Kingdom of Lesotho**.

We trust these notes will go some way to fostering more positive and tolerant attitudes and avoid

potential confrontation from misunderstandings and suspicion caused by a difficulty in language communication and possible innocent ignorance.

Experienced hikers and frequent visitors to Lesotho will possibly find that many of the points have become 'second nature' to them. Please accept that these notes have been written with the inexperienced or first time hiker and visitor in mind, but we hope that regular visitors to Lesotho will still find them useful.

As this list will probably never be fully complete, we intend to add to this document in future and would welcome contributions! We have had these notes checked for accuracy by several Basotho friends. If there are any other inaccuracies, we would like to hear about them, as we still have so much to learn!

- The country is called Le-Sotho (the place of the Ba-Sotho). The people are called Ba-Sotho (plural). One Basotho is a Mo-Sotho (singular). The language they speak is called Se-Sotho (or Southern Sotho).
- Lesotho is not a province of South Africa! The independent country of Lesotho (formally Basutoland) has a very different history, and works very differently to most of South Africa. Because the country is so isolated by its mountainous terrain, its traditional Bantu and African culture is still strong, more especially in the 'highlands' which comprise about 70% of the country. This attribute is a tourist 'draw card' and many overseas visitors pay a lot of money to experience and interact with this age old culture and lifestyle, long gone in developed countries.
- No agricultural land, including the high altitude grazing areas, is owned privately in Lesotho. Although the perception of visitors to the country is that nobody owns the land, because there are no fences to be seen, the reality is that everyone owns the land, and when travelling off-road, or hiking, you are still crossing someone's land.
- For Basotho people, the eastern border of Lesotho is the escarpment edge, or 'The Cliffs of Natal'. Although the South African KwaZulu Natal / Lesotho border is technically drawn along the watershed or continental divide of Southern Africa, this is a detail lost on the average Mosotho. So when you climb to the top of the Drakensberg, our advice is to regard yourself as having entered Lesotho territory. For a poorly educated Basotho shepherd (or herder), the border is where his sheep or goats start falling over the edge of the 'Cliffs of Natal' (or Drakensberg) into South Africa!
- When you cross into Lesotho you are no longer in the Drakensberg. The top of the Drakensberg in Lesotho are called the Maluti (sometimes spelt Maloti) Mountains. The Eastern part of the Malutis are known on

South African maps as the 'Drakensberg Range', but they are not the Drakensberg! Ask any Mosotho. They even look different!

- You will see and come into contact with people on top of the Drakensberg and the Maluti Mountains. Do not expect it to be deserted! Particularly in the summer months, there will be numerous shepherds (herders) tending their family's or extended family's domestic animals in the form of sheep (wool) goats (mohair) cattle (tractors) horses (cars) and donkeys (trucks).
- Shepherds (or herders) are almost without exception young boys. Their ages will range from as young as 9 or 10 years old to about 17 or 18 years old. Being a shepherd is an integral part of Basotho culture. But there are also adult shepherds as well, because options to gather wealth are very limited in Lesotho.
- Shepherds (or herders) live in small temporary dwellings called Motibo. These are basic rondavels with enclosures for their animals nearby. Two or three shepherds share a Motibo. The youngest one will have to do all the hardest work, just like what happens in an all-boys boarding school!
- When you are hiking in the high Malutis (or on the top of the Drakensberg) in Lesotho, you are in their space. They are not in yours!
- A friendly greeting, broad smile and a wave work well! This usually relieves any tension and suspicion from their side as to your intentions.
- The shepherds will probably have dogs with them. They have dogs primarily for their own protection and to protect their young animals from predators such as the Black Backed Jackal.
- When in Lesotho you will have company! People will sit close to you when you stop for a rest or to have something to eat. Even though it may be considered impolite in their culture, they will tend to approach you out of curiosity, or in an attempt to see what they can get from you. If you can greet them in Sesotho and convince them that you know something about their ways, it will help to establish some respectful 'distance'. Remember that their 'sense of personal space' is different from yours, and they will tend to sit or stand closer to you than what you are comfortable with in your western culture.
- Basotho shepherds are hungry! They have to survive on very little food by our standards, and learning to live with hunger is part of their upbringing as shepherds. In years gone by young men would have been drafted into warrior regiments after completing their initiation school at around 16 or 17 years old. Being a shepherd (or herder) is part of the toughening up process or 'rite of passage' to manhood. But they are not 'starving'.
- It is rude to give something to a Mosotho with your left hand. It is also considered rude and

demeaning to throw rather than give something to them.

- If you hand a food item to anyone in the mountains, remove the wrapper first. Shepherds (or herders) have little or no concept of littering as we understand it. Take the wrapper back with your rubbish. If you are travelling through Lesotho, try to leave as little of your rubbish there as possible. Lesotho does not have the same sophisticated rubbish removal services and facilities for dealing with waste, as in most parts of South Africa. Should you as a visitor, add to their problem?
- When in Lesotho you will have an audience! Especially in the remote mountain areas, you are an object of intense curiosity. Your appearance, clothes and equipment are strange. You look to them, like a person from outer space would look to us! Many younger shepherds will probably never have seen a tent before. A 'house' and sleeping bag that you carry in a rucksack on your back is a completely alien idea to them! A camping stove is equally foreign, as is the way you cook your food.
- Being a shepherd is mind-blowingly boring for most of the time. You will be helping to relieve their boredom while you are up there with them!
- Shepherds (or herders) are teenagers. Testosterone levels are running high, just as with all male teenagers. This can lead to excessive bravado, posturing, role playing, and 'showing off' in front of visitors to their areas. They may not have seen a female for a long time. If you are male, remember what you were like in your high school or army days!!
- Shepherds (or herders) wear grey blankets and carry short heavy sticks. These sticks are called Mulamu and are often carefully decorated with brightly coloured wire. A Mulamo is a 'traditional weapon' and it is a sign of being a 'young man' to carry one. Young boys learn traditional stick fighting as they grow up, as a 'martial art'. It is a sign of respect from Shepherds to put their Mulamu on the ground when they talk to you. (But if they continue to hold it in their hand it does not necessarily mean they are about to attack you!) Shepherds may also carry a 'knobkierrie' or stick with a lump on one end, especially if they are hunting with their dogs.
- Shepherds wear Balaclavas. From years of conditioning in picture books, advertising and the media, the image of a strange person approaching you wearing a balaclava when you are already out of your 'comfort zone' awakes the image in your mind of a criminal or burglar. In Basotho culture a shepherd should uncover his face when speaking to you, but he has probably been wearing the balaclava for so long that he has forgotten that

he has it on! You can request him to remove it before speaking to him.

- Shepherds herd their animals by throwing stones. With sheep and goats, the stones are directed either side of, or ahead of the herd to direct them, and keep them together. They control their dogs by throwing stones at them. If the dog is barking at you, and the shepherd is behind the dog, it might appear as though they are throwing the stone at you instead of the dog. This could lead to unfortunate misunderstandings!
- Let the shepherds approach you first, rather than you approach them. They usually have large dogs with them. The dogs can be unpredictable and provoked if you move too quickly towards them. This could give you the unfortunate impression that their dogs are being 'set' on you.
- Shepherds and even most adult Basotho in the highland villages have little or no understanding of why you are there! Going hiking for 'fun' is a completely foreign concept for them. Climbing up the Drakensberg to see the views and vistas they see every day makes no sense to them. Equally strange to most Basotho people is the idea that anyone from a developed country would want to come to their country to ride a horse, stay in their villages, eat their food, and pay for the experience! Riding a bicycle up and down their mountains, when they have perfectly good horses also makes no sense. Paddling a boat or kayak down a river seems very strange to them!
- Do not give 'handouts'. Anything you give to people should be part of a friendly two way interaction. If people sit with you and interact in a friendly way, it would be appropriate to share some of what you have. Shepherds love cigarettes, and this can be a good medium of exchange in the right circumstances. If you are hiking, cycling or kayaking they are not heavy, and do not use up your carefully prepared food rations. Basotho shepherds and many men usually smoke anyway so you are not teaching them any new bad habits!
- Expect to 'pay' 'something' in exchange for photographs of people, and always ask permission first. In many African cultures people consider that you are taking something from them when you take a photograph. It has a lot to do with their traditional belief systems. What you exchange with them for that privilege would depend on their age and the actual circumstances. It could be a cigarette, food item, R2.00 or even R5.00, if the subject is an adult. If you are not prepared to be part of such an exchange, rather put your camera away! If your interactions have been very friendly up to then, they may not ask for anything. Generally, Basotho people really enjoy seeing their picture on the camera's screen. Do not tell people that you

will send copies of the pictures to them, unless you mean it! It is considered disrespectful to take photos of government buildings, the house of a Chief or the King's house.

- Many Basotho shepherds smoke Cannabis (or Dagga). It is cheaper than tobacco, relieves boredom and the pangs of hunger, helps pass the time, and helps them to feel warmer when it is cold. But it could possibly cause them to behave 'out of character' at times.
- Children ask for sweets because they have been given handouts of sweets in the past. You are paying for the thoughtless past actions of previous visitors. Handing out sweets for no reason promotes a 'culture of begging and expectation'. That child will grow up to be a shepherd, and then an adult, who will expect something from you for nothing, later. We have witnessed visitors throwing sweets at children along the road as they drive past in their 4x4's. There are very few dentists in Lesotho, and their parents would not be able to afford their services anyway. Before giving anything to a child you should consult their parents first. (Just as you would like a stranger to do before giving anything to your children!)
- Respect for elders is an integral part of Basotho culture. Demand this respect from younger Basotho by not showing any signs of being intimidated, and by demonstrating that you have some knowledge of their culture.
- Learn some basic Sesotho greetings and pleasantries. Just as when you would visit any foreign country where the residents speak little English, some time spent on this beforehand will pay handsome dividends.
- Ask people their names and the name of their home village. Give them your names. Just like you, they also want to be recognised as people.
- Ask the shepherds to point out where their Motibo (small shepherd's house) is situated. Do not approach a Motibo before being invited to come closer because there are often large dogs there. Even if a Motibo appears deserted, shepherds often leave dogs there to protect it and their food supply. The dogs sometimes lie around camouflaged amongst the rocks, waiting to give you a nasty surprise!
- Take an interest in their lifestyle. Basotho people have a fascinating, unique and harsh existence which is a story on its own. They learn independence and self sufficiency from an early age. Most of our young people no longer have the privilege of learning these lessons! Recommended reading; 'Shepherd Boy of the Maloti' by Thabo Makoa. Morija Museum and Archives. ISBN 99911-632-3-9.
- When in Basotho villages make a fuss of, and admire the children! As with us all, but even more so in Basotho culture, their families are very important to them. It is a very good way

of 'breaking the ice' and establishing common ground.

- Basotho children are often only trying to communicate. They learn some basic English at school, and questions such as 'what is the time?', and statements such as 'give me sweets', 'give me money', and even 'give me your camera' (!), although harsh to our ears, are mostly an attempt to get a reaction!
- You display immense wealth to the average Mosotho. Even the kit carried by an overnight hiker represents more than the average shepherd is likely to own. Overland travellers with a 4x4 vehicle and off-road trailer, loaded with all the things needed for their journey through 'Darkest Africa', represents more than the average Mosotho family will own in their whole life! Generally, Basotho people cannot understand why we need it all!
- Ask permission before making camp. If there are older shepherds around and you are near a Motibo you should consult them and ask permission (if possible). When you are travelling through the lower villages you should always locate the Chief or Headman for permission before making camp. He (or in some cases she) will probably expect you to camp where he and his extended family can take responsibility for, and ensure your safety. This might not be the most ideal or 'beautiful' spot from your perspective!
- It takes much longer to get anywhere in Lesotho than you might be tempted to think from distances on the map! Driving times are increased by the many animals being herded along the roads, the state of the roads themselves, and the very many sharp corners that can only be negotiated at a 'snails pace'. Measure distances in 'driving time' rather than kilometres to avoid rushing through the beautiful scenery, Basotho villages and towns, and possibly risk colliding with children or domestic animals. Take the advice of people who have done the trip before!
- Of course there are criminals in Lesotho! Just as in South Africa or any other country, there is a criminal element at work. But there is no reason to believe that the proportion of criminals to non-criminals in Lesotho is any higher than in any other country. The average Basotho hates these criminals as much as you do! Most South Africans would be very offended if the foreign media advised potential visitors to our country to be suspicious of all South Africans because we have a high crime rate!
- If you have any crime problems, and you have an idea where that person lives, the first recourse would be the nearest Chief or Headman, if possible. If the 'problem' comes from a child, then the first recourse would be the child's parents. Locating the parents of a child can be time consuming and inconvenient, but if you persevere, the child

will be punished and you will save a future visitor to Lesotho from a potentially more serious encounter with that 'child' as it becomes older and bolder! You may also save that child from a prison sentence sometime in the future! If the crime is committed by an 'outsider' to the local villages, the next recourse would be the police.

SOUTHERN SECRETS HIKING AND BACKPACKING
www.southernsecrets.co.za

PO BOX 111 MERRIVALE 3291 KwaZulu-Natal SOUTH AFRICA Tel +27 (0) 33 997 1817

Philip Grant: pgrant@yebo.co.za Cell +27 (0) 82 417 9163
Professional National Mountain Guide (KZN 0904)

Christeen Grant: christeen@yebo.co.za Cell +27 (0) 82 417 9162
Professional Mountain Guide and Nature & Culture Guide (KZN 1025)
Illustrator, Artist & Photographer

Updated January 2011

